

α) Τό "Αγιο Πνεῦμα στή λειτουργική ζωή τῆς Ἐκκλησίας

«Τό Πνεῦμα τό "Αγιον
 φῶς καί ζωή καί ζῶσα πηγή νοερά,
 Πνεῦμα σοφίας, Πνεῦμα συνέσεως,
 ἀγαθόν, εὐθές, νοερόν,
 ἡγεμονεῦον, καθαῖρον τά ππαίσματα.
 Θεός καί θεοποιούν
 πῦρ ἐκ πυρός προϊόν·
 λαλοῦν, ἐνεργοῦν, διαιροῦν τά χα-
 ρίσματα·

δι' οὐ προφήται ἅπαντες
 καί Θεοῦ ἀπόστολοι
 μετά μαρτύρων ἐστέφθησαν.
 Ξένον ἄκουσμα, ξένον θέαμα,
 πῦρ διαιρούμενον
 εἰς νομάς χαρισμάτων».

(Στιχηρό αἰνων τῆς Πεντηκοστῆς).

(Τό "Αγιο Πνεῦμα εἶναι φῶς καί
 ζωή καί ζωντανή ἄυλη πηγή.

Εἶναι πνεῦμα σοφίας, Πνεῦμα συ-
 νέσεως, ἀγαθό, εὐθές, ἄυλο.

Καθοδηγεῖ καί καθαρίζει ἀπό τά ἁ-
 μαρτήματα. Εἶναι Θεός καί θεοποι-
 εῖ, πῦρ πού ἐκπορεύεται ἀπό πῦρ.
 Ὅμιλεῖ, ἐνεργεῖ καί μοιράζει τά χα-
 ρίσματα στούς πιστούς.

Μέ αὐτό στεφανώθηκαν ὅλοι οἱ
 προφῆτες, οἱ ἀπόστολοι καί οἱ μάρ-
 τυρες τοῦ Θεοῦ.

Παράξενο ἄκουσμα, παράξενο θέ-
 αμα, πῦρ νά διαιρεῖται σέ χαρίσμα-
 τα).

Ὁ ὕμνος αὐτός συνοψίζει τὸ λειτουργικὸ χαρακτῆρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ζωοποιεῖ τὴ δημιουργία, ἐνεργεῖ στὰ μυστήρια, καθαρίζει τὶς ψυχές ἀπὸ τὸ ρύπο τῆς ἁμαρτίας καὶ φωτίζει τὸ νοῦ τῶν ἀνθρώπων. Ἐμπνέει τὶς θρησκευτικὲς προσωπικότητες καὶ δημιουργεῖ τὸν ὑψηλὸ πνευματικὸ καὶ ἠθικὸ βίο.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀποδίδει τὴν ἐνεργητικὴ δύναμη ὅλων τῶν μυστηρίων στὴν παρέμβαση τοῦ τρίτου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδας. Ὅλα τὰ μυστήρια τελοῦνται μὲ τὴν ἐπίκληση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐνεργοῦνται μὲ τὴν κάθοδο τῶν ἐνεργειῶν του. Ἀναφέρουμε ὡς χαρακτηριστικὸ παράδειγμα τὴν ἐπίκληση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὸν καθαγιασμό τῶν τιμίων δώρων στὴ Θεία Εὐχαριστία:

*«... κατάπεμψον τὸ Πνεῦμα σου τὸ Ἅγιον
ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα
ταῦτα... μεταβαλὼν τῷ Πνεύματί σου
τῷ Ἁγίῳ».*

Ὁ Μέγας Βασίλειος στὴν πραγματεία του «Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» ἐπιμένει στὴν «κοινωνία τοῦ Πνεύματος». Ὁ ἱερέας στὴν ἀρχὴ τῆς Ἀναφορᾶς εὐχεται στὸ ἐκκλησίασμα τὴν κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τὸ Πνεῦμα εἶναι παρόν στὴ μετάδοση τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Στὸ τέλος τῆς θείας Λειτουργίας ὁ λαὸς ψάλλει τὸ χαρμόσυνο ὕμνο: «Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἐλάβομεν Πνεῦμα ἐπουράνιον κτλ.».

β) Τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁ θησαυρὸς τῶν ἀγαθῶν καὶ ζωῆς χορηγός

Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δημιουργεῖ μιά νέα πνευματικὴ ζωὴ στὸν ἄνθρωπο καὶ μιά νέα κοινωνικὴ σχέση ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους. Ἡ νέα αὐτὴ ἀτομικὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ ὀνομάζεται χαρισματικὴ ζωὴ.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν πρὸς Ῥωμαίους Ἐπιστολὴ του λέγει ὅτι δὲ γνωρίζουμε πῶς πρέπει νὰ προσευχόμεσθε, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ Πνεῦμα μεσιτεύει γιὰ μᾶς μὲ στεναγμούς πού δὲν ἐκφράζονται μὲ λόγια (8, 26). Ἔτσι τὸ Πνεῦμα, ὅταν «ἐπισκεφθεῖ» τὸν ἄνθρωπο, τοῦ διδάσκει τὸν τρόπο τῆς ὀρθῆς προσευχῆς καὶ τὸν καθοδηγεῖ στὴ διατύπωση τῶν αἰτημάτων, πού ἀποβλέπουν στὸ συμφέρον του.

Τὴν κοινωνικὴ χαρισματικὴ ζωὴ παρακολουθοῦμε στὴν πρώτη χριστιανικὴ κοινότητα τῶν Ἱεροσολύμων. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς γράφει στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (κεφ. 4) πῶς ὅλοι ὅσοι εἶχαν πιστέψει ἦταν ὁμόφρονες καὶ

ομόψυχοι και κανείς δεν έλεγε ότι κάτι από τὰ υπάρχοντά του ήταν δικό του, ἀλλ' ἦταν σ' αὐτούς ὅλα κοινά. Ἐτσι χάρη μεγάλη ἦταν ἐπάνω σέ ὅλους και δέν ὑπῆρχε κανένας πτωχός ἀνάμεσά τους.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγει: «Ὁ καρπός τοῦ πνεύματος ἐστίν ἀγάπη, χάρᾶ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια» (Γαλ. 5, 22-23). Καί ὁ ὑμνογράφος λέγει ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καθιερώνει τοὺς προφήτες, τελειοποιεῖ τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Θεοῦ, διδάσκει τὴν ἀληθινὴ σοφία στοὺς ἀγραμμάτους και ἀναδεικνύει τοὺς ἀλιεῖς σέ ἀποστόλους. Ὅλα αὐτὰ τὰ δῶρα, πού χαρακτηρίζαν τὴ ζωὴ τῶν πρώτων χρόνων τῆς Ἐκκλησίας, δέν εἶναι κάτι πού ἀνήκει στό παρελθόν. Δόθηκαν και δίνονται στὴν Ἐκκλησία σ' ὅλες τὶς ἐποχές.

Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα γεννᾷ στὴν ψυχὴ τοῦ πιστοῦ τὸ αἶσθημα τῆς συγγένειας καὶ οικειότητος μὲ τὸ Θεό. «Ἐπειδὴ εἴστε τέκνα τοῦ Θεοῦ, ἔστειλε ὁ Θεός στις καρδιές σας τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ του, τὸ ὁποῖο κράζει Ἀββᾶ, Πατέρα» (Γαλ. 4, 6).

Μὲ τὴν ἐπίδραση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡ ψυχὴ ἀποκτᾷ ὀξεία δεισιδυμτικότητα, ἐσωτερικὴ ἐμπειρικὴ γνῶση τῶν ἠθῶν πραγμάτων. Ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου διανοίγεται στὴν κατανόηση τῶν Γραφῶν και μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ δημιουργεῖται μιά νέα προσωπικὴ και ζωντανὴ σχέση ἀνάμεσα σέ μᾶς και τὴ Γραφή.

Τέλος ὁ ἄνθρωπος, πού ζεῖ μὲ τὸ φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, βρίσκεται κάτω ἀπὸ μιά συνεχὴ καθοδήγηση. Βοηθεῖται ἀπὸ τὸ Θεό στις πρακτικὲς και καθημερινὲς του ἀποφάσεις. Συνομιλεῖ μὲ τὸ Θεό, «ἐν Πνευματι ἁγίῳ προσευχόμενος».

γ) Ὁ ἀληθινὸς Παράκλητος. Τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας.

Στὴν ἀποχαιρετιστήρια ὁμιλία πρὸς τοὺς μαθητὲς τοῦ Ὁ Χριστὸς εἶπε μετὰξυ ἄλλων: «Ἐχω πολλὰ ἀκόμη νὰ σᾶς πῶ, ἀλλὰ δέν μπορείτε νὰ τὰ βαστάξετε τώρα. Ἀλλ' ὅταν ἔλθει Ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, θὰ σᾶς ὀδηγήσει σ' ὅλη τὴν ἀλήθεια» (Ἰω. 16, 12-13). Ὁ λόγος αὐτὸς πραγματοποιήθηκε τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς. Οἱ μαθητὲς «ἐπλήσθησαν πνεύματος ἁγίου» και αὐτομάτως καθαρίστηκε ἡ συνείδησή τους και διανοίχτηκε ὁ νοῦς τους. Τότε κατανόησαν τὸ μυστήριον τῆς θείας Ἐνανθρωπήσεως και ἄρχισαν νὰ ἐξαγγέλλουν τὸ μυστήριον τοῦτο σ' ὅλες τὶς γλώσσες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη τῆς Πεντηκοστῆς τὸ Ἅγιο Πνεῦμα παραμένει στὴν Ἐκκλησία και τὴν ὀδηγεῖ στὴν ἀλήθεια. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ Πνεῦμα φωτιζόμενοι οἱ μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καταπολέμησαν ἀποτελεσματικὰ τὶς αἰρετικὲς διδασκαλίες. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καθοδήγησε τοὺς Πατέρες

τῶν Οἰκουμένων Συνόδων στὴν διατύπωση τῶν δογμάτων τῆς πίστεως, και ἐξακολοθεῖ νὰ καθοδηγεῖ τὴν Ἐκκλησία στὴν πορεία τῆς γιὰ τὴν πραγματοποίηση τοῦ τελικοῦ προορισμοῦ τῆς. Τὸ ἴδιο Πνεῦμα φωτίζει τὸν ἄνθρωπο νὰ ἀναγνωρίσει στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ τὸ Θεάνθρωπο Λυτρωτὴ, γιατί ὅπως λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος «Κανείς δέν μπορεῖ νὰ πεῖ Κύριον τὸν Ἰησοῦν παρά διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου» (Α' Κορ. 12, 3).

ΚΕΙΜΕΝΑ

«Πάντα χορηγεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον,
θρῦει προφητείας, ιερᾶς τελειοί,
ἀγραμμάτους σοφίαν ἐδίδαξεν,
ἀλιεῖς θεολόγους ἀνέδειξεν,
ὄλον συγκροτεῖ τὸν θεοσμὸν τῆς Ἐκκλησίας.
Ὅμοσῶσιε καὶ ὁμόθρονε τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ.
Παράκλητε, δόξα σοι!»

(Ἰδιόμελο τοῦ Μ. Ἐσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς).

(Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο χορηγεῖ ὅλα τὰ ἀγαθὰ.
Εἶναι κατάμεστο ἀπὸ τὸ χάρισμα τῆς προφητείας. Τελειοποιεῖ τοὺς ἱερεῖς.
Δίδαξε σοφία στοὺς ἀγραμμάτους.
Ἀνέδειξε τοὺς ψαράδες θεολόγους.
Ἐνώνει ὁλόκληρη τὴν Ἐκκλησία.
Ὅμοσῶσιε καὶ ὁμόθρονε μὲ τὸν Πατέρα και τὸν Υἱό.
Παράκλητε, δόξα σέ σέ).

«Ἐλα φῶς, ἀληθινό Ἐλα, αἰώνια ζωὴ.
Ἐλα, κρυμμένο μυστήριο. Ἐλα, ἄρρητε θησαυρῆ.
Ἐλα, διασκής χαρὰ... Ἐλα, αἰώνια ἀγαλλίαση...
Ἐλα, εἰς πού διακαῶς ἐπιθυμοῦσες και ἐπιθυμεῖς τὴν ἄθλια ψυχὴ μου.
Ἐλα, εἰς «Μόνε» σέ κάποιον ἄλλο, πού εἶναι μόνος...
Ἐλα, εἰς πού ἐγενεῖς ἡ ἐπιθυμία μου...»

(Ἐπίκληση στὸ ἅγιο Πνεῦμα Ἰσμεων τοῦ Νέου Θεολόγου).